

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 57 0 Пс 139750 23 Рев
Бања Лука, 06.06.2024. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Горјане Попадић, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Сенада Тице, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Н. д.о.о. Л., кога заступа пуномоћник А.Т., адвокат из Б.Л., против тужене Управе ... БиХ, коју заступа заступник по закону Правобранилаштво Босне и Херцеговине, ради исплате дуга, одлучујући о ревизији тужене против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 139750 23 Пж од 21.09.2023. године, на сједници вијећа одржаној дана 06.06.2024. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 139750 22 Пс од 16.06.2023. године обавезана је тужена да тужитељу, на име дуга за изведене радове на изградњи Граничног прелаза Г. (Фаза I), исплати износ од 750.884,86 КМ, са законском затезном каматом рачунајући од 11.11.2019. године па до исплате, као и да му надокнади трошкове поступка у износу од 43.289,50 КМ, док је захтјев тужитеља за исплату износа од 9.424,89 КМ одбијен као неоснован, као и захтјев за накнаду трошкова поступка преко досуђеног износа.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 139750 23 Пж од 21.09.2023. године жалба тужене је одбијена и првостепена пресуда потврђена. Одбијен је захтјев тужене за накнаду трошкова састава жалбе у износу од 1.300,00 КМ.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду побија тужена због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, са приједлогом да се побијана пресуда преиначи и тужбени захтјев тужитеља у цјелости одбије или да се иста укине и предмет врати на поновно суђење.

У одговору на ревизију тужитељ предлаже да се изјављена ревизија одбије и побијана пресуда потврди.

Ревизија није основана.

Предмет спора у овој правној ствари је захтјев тужитеља да се тужена обавезе да му, на име накнаде за изведене радове, исплати износ од 760.309,75 КМ, са законском затезном каматом рачунајући од 11.11.2019. године па до исплате.

Одлучујући о захтјеву тужитеља, по проведеном доказном поступку првостепени суд је утврдио: да су тужитељ, као дио Конзорција, и тужена, као наручилац, закључили Уговор о извођењу радова на изградњи Граничног прелаза Г. (Фаза I), чији је саставни дио понуда са предмјером и предрачуном радова из главног пројекта; да укупна вриједност уговорених радова износи 8.499.290,80 КМ, те да је тужена платила тужитељу ову уговорену цијену, те је поред цијене из уговора платила и радове који су били предмет Анекса уговора у износу од 248.653,98 КМ, односно укупно 8.747.944,79 КМ; да су се након закљученог Уговора појавили проблеми приликом реализације Уговора, јер су се морали извести радови ради санације срушеног корита ријеке Ч. који су били нужни, да би се приступило даљем раду као и стабилизацији тла, те измјештање цијеви канализације, односно ископи који су се морали претходно урадити у циљу извођења уговорених радова; да су сви радови и недостаци на терену који су у вези са тим изведени, уписани у грађевински дневник тако да је тужена као инвеститор преко својих представника била информисана о потреби извођења ових радова; да су сви представници Надзорног органа сагласно изјавили да без тих радова и извршених интервенција не би било могуће извођење даљих радова, те да је став тужене као инвеститора био да се са радовима настави, а да ће се по завршетку фазе извршити усаглашавање и у коначности плаћање радова; да радови које је тужитељ извео, а који му нису плаћени, представљају вишак радова, непредвиђене радове те радове који представљају услов да би се пројекат грађења могао реализовати; да за ове радове није била ни потребна сагласност тужене, јер је закључењем уговора дат налог тужитељу да изведе радове према пројекту, што без ових непредвиђених радова није било могуће; да чињеница што је Надзорни орган тражио измјену материјала којим је вршено набијање подтла представља овлаштење Надзорног органа да кроз примједбе и приједлоге уписане у грађевински дневник даје налоге за извођење радова предвиђених чланом 4. Уговора о извођењу радова; да је тужитељ имао одобрење како од стране Надзорног органа тако и од стране тужене као наручиоца ових радова за које су се сви саслушани свједоци, те вјештаци, сагласили да су били нужни и неопходни како би се осигурала стабилност објекта, обезбиједило даље извођење радова и завршетак грађевине; да се поред писане сагласности, којом је тужена кроз кореспонденцију са тужитељем дала сагласност и одобрење (сагласност од 12.08.2015. године), могу прихватити и записи у грађевинском дневнику и грађевинској књизи, те чињеница да је тужена прихватила привремене ситуације, обрачунску ситуацију, да је сачињен пројекат изведеног стања који је обухватио све предметне радове, па да је тиме тужена све радове унесене у грађевинску књигу и грађевински дневник, које је извео тужитељ, одобрила и прихватила.

На темељу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да је тужитељ извео радове који представљају вишак количине радова и непредвиђене радове уз сагласност овлашћених представника тужене и уз уредно обавјештавање и консултацију са представницима тужене, са изричитим и јасним налозима представника Надзора који је именовала и овластила тужена, те да тужитељ има право на накнаду за вриједност ових радова у смислу одредаба члана 630. и 634. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/05, даље ЗОО) у износу од 750.884,86 КМ,

који износ је утврђен налазом и мишљењем вјештака грађевинске и економске струке, а представља разлику између цијене уговорених и извршених радова.

Одлучујући о жалби тужене, другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда, те је жалбу одбио и првостепену пресуду потврдио. Другостепени суд образлаже да је према утврђеним чињеницама Надзорни орган наложио тужитељу да се изведу спорни радови, чије је извођење према налазима вјештака грађевинске струке било нужно усљед отежаних околности грађења, а ради обезбеђења функционалности и опште стабилности објекта и сви ови радови су примљени као радови прве фазе. Тужитељ је у конкретном случају поступао у складу са упутама Надзорног органа, као и Тима за имплементацију који имају овлаштења да потпишу грађевинску књигу, грађевински дневник, привремене ситуације, да дозвољавају а потом прихватају изведене радове. Да је постојао усмени уговор између странака у вези извођења спорних радова потврђује и Записник комисије за технички пријем, те Пројекат изведеног стања. Како је тужена наручила а тужитељ извео предметне радове (које предвиђа одредба члана 634. став 2. ЗОО), другостепени суд је закључио да тужитељу као извођачу припада право на правичну накнаду, сагласно одредби члана 634. став 4. ЗОО, у вези са одредбама члана 17. и 262. став 1. ЗОО. Жалбене наводе у погледу помањкања активне легитимације на страни тужитеља (да је уговор о извођењу радова потписан са Конзорцијем) другостепени суд је оцијенио неоснованим, налазећи да је тужитељ, као носилац Конзорција и потписник уговора, активно легитимисан.

Нижестепене пресуде су правилне и законите и ревизионим наводима нису доведене у озбиљну сумњу.

Према утврђеним чињеницама, које сагласно одредби члана 240. став 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13, 27/24 - даље: ЗПП) не могу бити предмет испитивања у ревизионом поступку, између тужитеља (као извођача) и тужене (као наручиоца) је дана 23.12.2014. године закључен Уговор о извођењу радова на изградњи Граничног прелаза Г. (Фаза I). Није спорно да је тужена исплатила уговорену цијену (члан 9. уговора), као и износ утврђен анексом овог уговора.

Одредбом члана 4. наведеног уговора дефинисан је положај Надзорног органа, те је уговорено да свака инструкција Надзорног органа укључује измјену уговорене цијене како на више, тако и на ниже. Чланом 7. је уговорено да Надзорни орган може у било које вријеме наложити извођачу у писменој форми да направи измјене у радовима. Према члану 10. уговора наручилац може оспорити износ из привремене ситуације.

Према подацима из налаза и мишљења вјештака грађевинске струке Н.Ш. од 12.08.2022. године, те изјашњењу са рочишта од 28.11.2022. године, одступања у врсти радова наведених у понуди од 21.10.2014. године у односу на врсту радова евидентираних у грађевинским дневницима, грађевинској књизи-окончаној, привременим ситуацијама, обрачунској ситуацији, окончаној ситуацији и пројекту изведеног стања се огледа у неподвижним радовима (које набраја) и вишку радова, у погледу обима и количине, које количине такође означава. Сви ови радови, који су узроковани неочекивано тежом природом земљишта и неочекиваном појавом подземних вода (јер пројектант очигледно није располагао са свим геотехничким подацима) су били нужни за осигурање функционалности и опште стабилности објекта, те хитни ради

спречавања настанка штете. Предметни радови су усаглашени потписивањем грађевинских дневника и грађевинске књиге, те пројекта изведеног стања, који одговара окончаној ситуацији од 11.10.2019. године.

И према подацима из налаза вјештака грађевинске струке С.Н.М. од 23.07.2019. године, те изјашњењу са рочишта од 28.11.2022. године, разлика између уговорених и изведених радова износи 750.884,86 КМ. Спорни радови (које табеларно приказује) су настали усљед непредвиђених околности, недостатака у пројектној документацији и због теже природе терена и били су нужни и неопходни у смислу техничке исправности, стабилности и функционалности објекта, а исти су били хитни ради спречавања настанка штете. Исти се претежно односе на земљане радове (ископе, ојачања и набијање тла), бетонске радове на ојачању ископа, одвоз вишака ископа, снимања изведених радова за потребе елабората подземних инсталација и друго, а у конкретном случају је од стране Надзорног органа затражено продубљење подтла и ојачање каменим материјалом.

Произлази, према изјашњењу вјештака које су нижестепени судови правилно прихватили (при чему тужена у ревизији не може приговорати наведеним налазима наводећи да остаје код примједби на налазе са главне расправе, већ је у ревизији морала изричито навести приговоре), да су спорни радови настали усљед непредвиђених околности, а исти су били неопходни како би се реализовао уговор о извођењу радова и ради осигурања стабилности објекта. Осим тога, према самој природи грађевинских послова не може се унапријед са сигурношћу предвидјети количина грађевинских радова који су нужни за изградњу одређене грађевине предвиђене пројектом. Зато пројектиране количине представљају само апроксимативне количине. У току грађења могу се појавити и радови који нису предвиђени пројектом односно техничком документацијом, али се морају извести да би се могла изградити уговорена грађевина, односно непредвиђени радови. Према томе, спорни радови имају карактер непредвиђених радова, који карактер има и настали вишак радова (у погледу обима и количине), јер је исти резултат непредвиђених околности. У том свијетлу се има цијенити и акт тужитеља од 18.11.2015. године на који се ревидент позива.

За непредвиђене и хитне радове није потребна писмена сагласност наручиоца (члан 634. став 1. ЗОО).

Надзорни орган, као стручно лице које је представник инвеститора, комуницира и издаје наредбе извођачу, уколико се наиђе на проблем, што се уписује директно у грађевински дневник и одобрава потписом у дневнику.

Према утврђењу нижестепених судова, у конкретном случају Надзорни одбор је тражио извођење спорних радова, што је потврђено потписом у грађевинским дневницима. Та ситуација, кад се не би прихватио предњи став (да се ради о непредвиђеним и хитним радовима неопходним за стабилност објекта), те узело да се ради о одступању од пројекта, такође не захтијева писмену сагласност, јер би се радило о одступању на тражење наручиоца. Стога и нису релевантни ревизиони наводи да дата писмена сагласност од 12.08.2015. године не „покрива“ све спорне радове.

Из изложеног, није основано позивање тужене у ревизионим наводима на одредбу члана 5. став 2. и 3. уговора, уз навођење да је тужитељ као извођач прије дате понуде

био у обавези да прибави све информације по питању ризика и непредвиђености, као ни наводи који се тичу обавезе прибављања писмене сагласности за све спорне радове.

Према томе, како је тужитељ спорне радове извео на тражење овлаштених представника тужене, с обзиром на карактер изведених радова, чињеницу да су радови одобрени и прихваћени потписивањем грађевинских дневника, грађевинске књиге, свих испостављених привремених ситуација, као и Пројекта изведеног стања, а да је тужена одбила да потпише само окончану ситуацију, супротно ревизионим наводима, нижестепене пресуде су засноване на правилној примјени материјалног права (одредба члана 634. став 4. ЗОО).

Не могу се прихватити ни ревизиони наводи којима се понавља приговор мањкава активне легитимације на страни тужитеља, уз навођење да су оба субјекта Конзорција јединствено повјерилац, јер су нижестепени судови правилно образложили да је тужитељ, као носилац Конзорција и потписник уговора, активно легитимисан.

Нису основани ни ревизиони наводи о повреди одредаба парничног поступка (члан 8. и 191. ЗПП), јер је чињенично стање од стране нижестепених судава утврђено правилном оцјеном свих изведених доказа, при чему су у нижестепеним одлукама дати јасни и релевантни разлози за усвајање тужбеног захтјева.

Сагласно изложеном, ревизија тужене је одбијена, примјеном одредбе члана 248. ЗПП.

Предсједник вијећа
Горјана Попадић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић